

Ledningsutredningen har nu presenterats. Den är omfattande och utmynnar i några få, ganska okontroversiella, förslag till regeringen samt ett antal mer kontroversiella rekommendationer till lärosätena. Utredningen innehåller en förtjänstfull genomgång av hur Sveriges lärosäten styrs och en ingående diskussion om betydelsen av och, i synnerhet, problemen med det kollegiala styrsystemet. Utredaren har intervjuat ett stort antal ledningspersoner från Sveriges alla forskningsuniversitet, alla utom vårt. Utredaren erkänner kollegialitetens grundläggande betydelse inom akademien men förordar att beslut fattas i en ren linjeorganisation där kollegiala organ enbart spelar en rådgivande funktion till de utsedda cheferna. På institutionsnivå innebär detta prefektstyrelse – prefekten har makt att fatta alla beslut, istället för en beslutande institutionsstyrelse finns rådgivande kollegiala organ. Argumentet för detta styrsystem är att kollegiala organ är oförmögna att fatta svåra men nödvändiga beslut. För detta krävs en stark ledare som inte behöver komma överens med kollegor. Det är förvisso sant att kollegialiteten innebär problem och den kan vara förlamande. Utredningen redogör förtjänstfullt för detta. Emellertid innebär den rena linjeorganisationen också problem. Det är en brist i utredningen att dessa inte analyseras och diskuteras.

Kollegiala organ kan fungera väl och de kan på ett effektivt sätt fatta svåra beslut. Jag tycker vårt område, både på områdesnivå och på institutionsnivå, visar exempel på detta. Inom ett väl fungerande kollegialt system har en prefekt eller annan chef stora möjligheter att med goda argument och efter diskussion i de kollegiala organen få gehör för sina förslag. De kollegiala organens diskussioner är i sig mycket värdefulla då de förankrar och förbättrar beslut. Jag kan inte påminna mig en enda viktig fråga där jag inte varit nöjd med områdesnämndens beslut under de gångna fyra åren. Inte heller kan jag erinra mig någon fråga som jag undviker att ta upp av rädsla för att nämnden inte skulle kunna hantera den. Det är inte min uppfattning att vi är sämre på att fatta besvärliga beslut än vad de mer linjestyrda lärosätena är.

En förutsättning för god ledning och styrning är skickliga chefer. Utredningen noterar detta men konstaterar att det ligger utanför utredningsuppdraget. Utredaren framför dock att chefsuppdraget ska göras attraktivt och att bra stöd ska finnas. Det är lätt att instämma i detta. Men jag tror det finns en övertro på att akademiskt chefskap i sig är så attraktivt för de ledare, prefekter och andra, vi vill ha inom universitetet. Vi har inom det naturvetenskapliga området mycket skickliga prefekter. De flesta av dem är också mycket forskningsaktiva – forskningen är deras huvudintresse. Jag är inte så säker på att de alla skulle ha ställt upp som chefer utsedda uppifrån och givna all makt inom institutionen. Undrar om inte många är villiga att åta sig uppdraget, vilket innebär uppoffringar, just därför att de känner ett ansvar och en förväntan från sina kollegor? Ett vet jag, och det är att jag inte hade blivit dekanus om vi haft en ren linjeorganisation.

Även om jag är kritisk till utredningens huvudtes så vill jag understryka att den utgör ett bra underlag för att diskutera de så viktiga ledningsfrågorna inom universitetet. Det hade varit intressant att föra en sådan diskussion också med utredaren under utredningens gång. Nu ser jag fram mot att utredningen används för att stärka beslutskraften i universitetets kollegiala organ.

/Anders